

Freisingu spomin na Korbinijana še vedno živ.

V podrobnj razčlenitvi in pritegnitvi ustrezne literature prihaja Ziegler do zanimivih rezultatov. V vse upodobitvah od 1286 dalje nosijo freisinški škofje krono, ki pa naj bi po Zieglerjevem mnenju ne nastala iz upodobitve mitre. Emiho naj bi namreč izbral krono kot simbol svoje moči in volje, da nosi krono, čeprav mu ta pravica dejansko ni pripadala.

Teže je razložiti pojav zamorca. Avtor navaja več možnih razlag. Ne izključuje, da je podoba Emihovega pečata sčasoma potemnela. Možno je, da je hotel slikar urbarja Konrada III. poudariti kontrast svetle podlage s temnejšimi toni in je tako nastal zamorec. Prav tako ni izključeno, da sta se slikar in heraldik poigravala uporabljajoč svobodo ustvarjalca. Čudna upodobitev na Emihovem pečatu je mogoče v zvezi s škofovimi poreklom; kajti Emiho poteka iz rodbine Wildgrafov in ni izključeno, da spominja upodobitev na divjega moža (= wilder Mann). Avtor priteguje tudi možnost, da

je hotel škof s tem simbolom ponazoriti občutek slabosti male freisinške škofije glede na grozeče sosede, predvsem na Bavarsko. Toda istočasno se je čutil dovolj sposobnega za vladno in je zato prevzel zunanji simbol moči — krono.

Možnih je torej cela vrsta razlag — toda ali katera od teh drži? Vsekakor se ne da dokazati, da bi škofa Emiho in Gotfried zavestno prevzela v grb zamorca; prav tako je pa jasno, da je Konrad III. vsaj sporazumen s to upodobitvijo, če je ni mogoče celo zavestno uvedel. Vprašanje, kateri motiv je pri tem vodil Konrada, avtor pušča odprto. Rešitev prepušča nadaljnjim raziskovalcem desetletij vlade teh treh škofov — Emiha, Gotfrieda in Konrada III. Pri tem se avtor obrača tudi na ikonografe, ki jim prepušča reševanje te hvalevredne naloge.

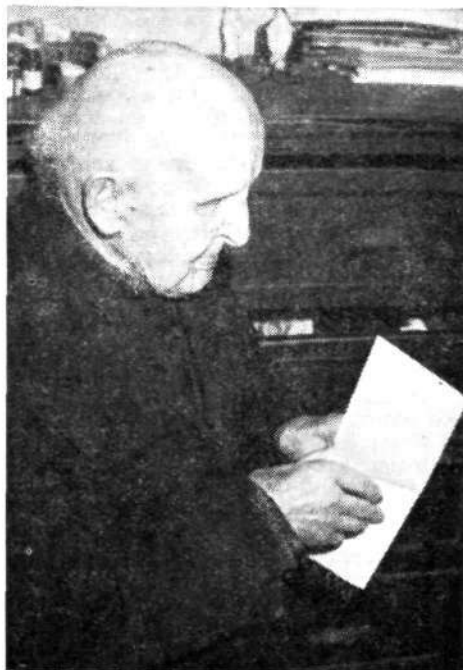
Ziegler je pritegnil k razglabljanju obsežno literaturo; njen seznam obsega polne tri strani. Avtorju smo hvaležni tudi Ločani, saj nam je osvetil z mnogih strani to vprašanje, ki zanima slehernega med nami.

Dr. Pavle Blaznik

STOLETNIK PROF. DR. JOŽE DEMŠAR

Trdna loška korenina, odličen član nekdanjega ceha profesorja Ločanov je sredi dela, duševno nenavadno svež dočakal kaj izjemen jubilej: 12. marca 1977 je obhajal stoletnico rojstva. Zares — s ponosom in zadoščenjem lahko gleda častitljivi jubilan na dolgo prehojeno pot, saj mu je vse življenje en sam delovni dan, poln žrtvovanja v dobro bližnjemu.

Pred sto leti se je rodil ugledni jubilan v Skofji Loki kot tretji sin loškemu krojaču Antonu Demšarju in materi Mariji, roj. Koblar, sorodnici odličnega člana loškega profesorskega ceha prof. dr. Franceta Koblarja. Ljudsko šolo je obiskoval v rodnem mestu, gimnazijo pa je študiral v Ljubljani. Kot gimnazijec je doživel razstrelitev osrednjega stolpa na loškem gradu. Živo se spominja tega dogodka, saj je detonacija temeljito odmevala po loškem mestu. Ko je končaval gimnazijski študij, je kot maturant v Skofji Loki doživel potres, ki je v noči med velikonočno nedeljo in ponedeljkom (14. na 15. april 1895) zamajal tudi naše mesto. Z očetom sta iskala zavetje pri Stajnbirtu, v gostilni ob cesti proti železniški postaji malo dalje od Plevne. Edino gimnazijo v Ljubljani, stala je na Vodnikovem trgu, je potres tako razmajal, da so

Prof. dr. J. Demšar

morali poslopje podreti; seveda so pouk predčasno zaključili, obenem pa omogočili, da so maturantje v redu v juliju opravili maturo.

Po maturi se je naš jubilar odločil za študij na teologiji. Leta 1899 je pel novo mašo v loški šentjakovski cerkvi. V duhovniškem poklicu je doživel celo vrsto jubilejev, med drugim železno mašo 1969, pa kaj izjemen jubilej — diamantno mašo leta 1974. Ugledni jubilar si je nabral vrsto doktoratov. Prvi doktorat mu je podelila iz teologije dunajska univerza 1906, čez dvajset let je promoviral na univerzi v Ljubljani iz filozofije in pedagogike, 1970 pa je postal častni doktor teološke fakultete v Ljubljani.

Temeljito izobražen se je vse življenje posvečal pedagoškemu poklicu. V letih 1905—1914 je deloval kot profesor na prvi slovenski gimnaziji v Št. Vidu nad Ljubljano, 1914—1932 je bil profesor na učiteljsku v Ljubljani, kjer ga je predčasno upokojil takratni režim; že od 1920 pa vse do 1964 je bil profesor katehetike in pedagogike na teološki fakulteti v Ljubljani, v letih 1932—1945 tudi ravnatelj uršulinskega ženskega učiteljskega v Ljub-

ljani. Opravljal je torej istočasno vrsto odgovornih funkcij, pri tem pa se je skromni profesor nesebično razdal umsko in materialno, saj levica ni nikdar vedela, kaj dela desnica.

Vedno skromen in ponižen je bil profesor Demšar ob visokem jubileju deležen velike pozornosti slovenskega javnega življenja. V jubilejnih dneh ga je npr. obiskal član predsedstva SFRJ Edvard Kardelj, ki mu je bil jubilar profesor na učiteljsku pred petdesetimi leti. Predsednik Josip Broz Tito ga je odlikoval z visokim redom zaslug za narod z zlato zvezdo; red je jubilaru izročil predsednik Komisije SRS za odnose z verskimi skupnostmi Stane Kolman. Istočasno mu je odposlanstvo, v katerem so bili Ziga Kimovec, Tone Fajfar in Metka Anžur, izročilo v imenu predsedstva RK SZDL grafično umetnino Iveta Šubica, ing. Tone Kovič pa plaketo mesta Ljubljane.

Cestitkam se pridružuje tudi Muzejsko društvo v Skofji Loki, ki je ponosno na svojega odličnega člana. Zeli mu še naprej trdnega zdravlja pa delovnega elana do skrajnih meja življenja.

Dr. Pavle Blaznik

ZA 70-LETNICO BLAŽA GORTNARJA

Muzejsko društvo čuti dolžnost, da se ob življenjskem jubileju spomni svojega sodelavca ki je veliko pripomogel, da so Zelezniki dobili muzejsko zbirko in se ta uspešno razvija. Če velja izrek »delu čast«, ki ga večkrat slišimo, velja to še posebej tovarišu, ki je, kljub svojim hudim preskušnjam in težavam, še našel čas in voljo, da se je v obilni meri posvečal javnemu kulturnemu delu.

Ceprav priimek Gortnar kaže, da rod izvira iz tirolskega naselitvenega ozemlja Sorice in Danj, je vendar Blaž Gortnar pristni Zeleznikar, saj sta se tudi njegova starša rodila v Zeleznikih. Njegov oče je bil gozdni in poljski delavec. Ko je bil prvorojenec Blaž star šele sedem let (rojen 3. 2. 1907), je bil oče prvi dan prve svetovne vojne mobiliziran in ga niso nikdar več videli, niti niso nikdar izvedeli, kje in kdaj se je končala njegovo življenje. Mati, ki je ostala sama s petimi otroki in brez sredstev, je že leta 1927, zaradi pomanjkanja in izčrpanosti, umrla in so mlajši bratci ostali na skrbi Blažu kot naistarejšemu. Tudi druga svetovna vojna je Blaža hudo prizadela. Nemci so

ga med prvimi odgnali v Begunje, iz Begunj v Sentvid, od tam so ga z vso družino izselili v Srbijo. Po letu dni nemškega izgnanstva se je preselil k požrtvovalnim znanecem v Ribnico, kjer so ga kmalu prijeli Italijani in ga poslali v internacijo v Gonars in v Renicci.

Ceprav je Blaž obiskoval le osnovno šolo, je vendar dokaj razgledan in se zelo zanima za kulturno zgodovino. Ko so marca 1941 začeli podirati plavž v Gorenjem koncu Zeleznikov, da bi material vnovčili, ga je to močno prizadelo in je — k sreči — pravilno ukrepal, da so rušenje ustavili. Da ta edinstveni spomenik slovenskega železarstva še stoji, je v veliki meri Blažova zasluga (o tem je napisal poročilo v LR 1975, str. 271).

Ker je v Zeleznikih ostalo od nekdanjega fužinarstva precej predmetov, od razstave, prirejene v prvih letih po osvoboditvi pa maketi plavža in vigenjca, je odbor Muzejskega društva v Loki leta 1964 vzpodbujal domačine, naj organizirajo poseben odbor in izpopolnijo zbirko o železarstvu, ki naj preraste v lokalni muzej. Po večkratnem posvetovanju je Niko Žumer privolil, da se loti priporo-